

Τα κίνητρα

«Αν εσύ αποφασίσεις κάτι
κι αυτό εδραιωθεί μέσα σου,
τότε φως θα λάμψει στο δρόμο σου».

Ιώβ 22:28

Κατάσταση

«Έρχεστε όπως πάντα, πολύ καλά προετοιμασμένος για το μάθημα και διαπιστώνετε ότι οι μαθητές σας ενδιαφέρονται για τα πάντα εκτός της ύλης που πρέπει να μάθουν».

Τι λέτε και τι κάνετε σ' αυτή την περίπτωση;

Το «γιατί» ένα άτομο συμπεριφέρεται μ' ένα συγκεκριμένο τρόπο

Τα κίνητρα αφορούν τους δυναμικούς παράγοντες της ανθρώπινης συμπεριφοράς, τους παράγοντες που αλληλεπιδρούν με τους γνωστικούς κατά τη διαμόρφωση και εκδήλωση της δράσης, και γι' αυτό είναι αναγκαία η μελέτη τους.

Το «πώς» οι άνθρωποι διαμορφώνουν και εκτελούν διάφορες συμπεριφορές

Η μάθηση και η σκέψη είναι οι θεμελιώδεις μηχανισμοί που ερμηνεύουν τη διαμόρφωση των αντιδράσεων του μαθητή.

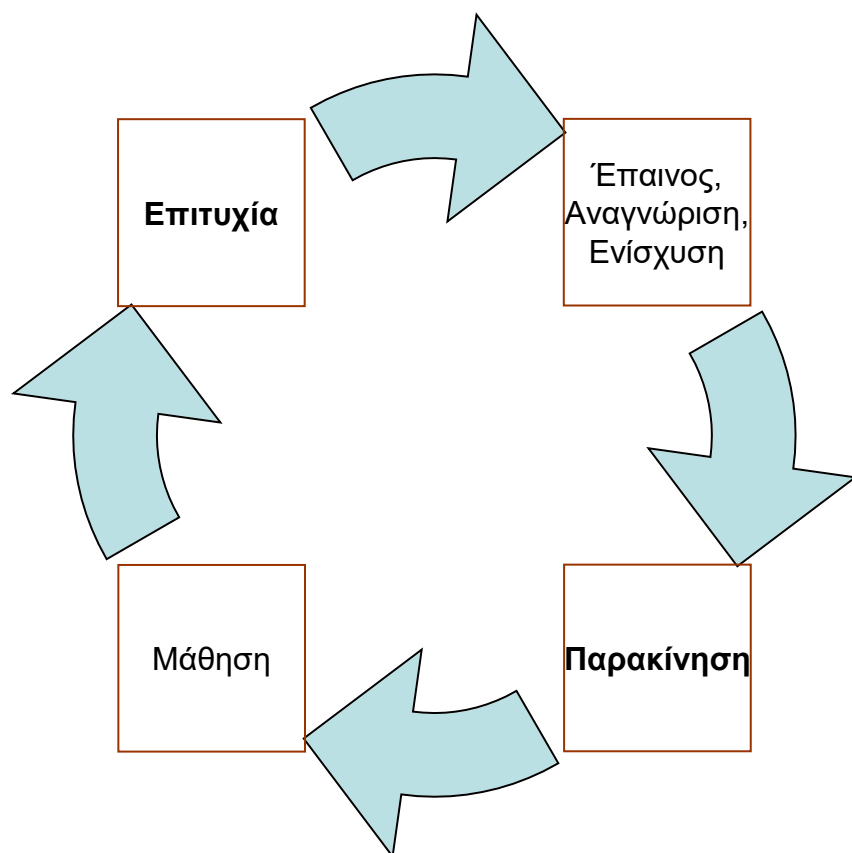
Η αυτογνωσία

- Η σκιά του πιτσιρικά στον πρωινό ήλιο
- Οι υποδείξεις του πατέρα
- «Κοίτα τώρα πόσο μικρός είσαι. Πρέπει λοιπόν, παιδί μου, να ξέρεις πως όταν το ύψος σου δεν εξαρτάται από εσένα αλλά από τους προβολείς των άλλων, οι οποίοι όποτε θέλουν θα τους ανάβουν ή θα τους σβήνουν, τότε θα γίνεσαι μια μικρός μια μεγάλος. Μόνο αν το μεγαλείο σου είναι αποτέλεσμα των δικών σου ενεργειών, μόνο αν εσύ κάνεις τον εαυτό σου μεγάλο, τότε δε θα μπορεί ΚΑΝΕΝΑΣ να σε μικρύνει στη ζωή».

Πορεία κινήτρων

Θετική πορεία:

σπείρα προς τα πάνω

Αρνητική πορεία:

σπείρα προς τα κάτω

Θεωρίες κινήτρων

Συμπεριφοριστικές προσεγγίσεις

(ενισχύουμε ανταμείβοντας ή τιμωρώντας την κακή συμπεριφορά. Σημαντικός εκπρόσωπος: **Skinner**).

Ενισχυτές ή
αποφυγή
τιμωρίας

Ανθρωπιστικές προσεγγίσεις

(**Maslow**: δίνει έμφαση στην προσωπική ελευθερία, στην επιλογή, στον αυτοπροσδιορισμό και στον αγώνα για προσωπική επίτευξη).

Ανάγκες

Θεωρητικές προσεγγίσεις

Γνωστικές Προσεγγίσεις

(οι άνθρωποι ανταποκρίνονται ενεργά στις ερμηνείες τους και τις **προσδοκίες τους για κέρδος** σχετικά με τα εξωτερικά γεγονότα. Σημαντική προσέγγιση: **Weiner**, η θεωρία της απόδοσης αιτιών).

Κοινωνικοπολιτισμικές αντιλήψεις

(δίνουν έμφαση στη συμμετοχή, στην ταυτότητα και στις διαπροσωπικές **σχέσεις**, που αναπτύσσονται στο πλαίσιο των κοινοτήτων της πρακτικής. **Εκπ/πος: Lave**).

- Το άτομο μετά την επιτυχία ή αποτυχία προχωρεί σε αιτιολόγηση του γεγονότος και συσχέτιση των μαρτυριών που διαθέτει σχετικά με τις επιδόσεις τις δικές του αλλά και των άλλων στη συγκεκριμένη, αλλά και σε παρόμοιες καταστάσεις.

Πυραμίδα του Maslow

(Ανθρωπιστική προσέγγιση)

ΥΠΑΡΞΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

ΑΝΑΓΚΕΣ ΕΛΛΕΙΨΗΣ

ΑΥΤΟΠΡΑΓΜΑΤΩΣΗ

(αξιοποίηση εσωτερικών χαρισμάτων, δημιουργικότητα, πληρότητα)

ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΕΠΙΤΕΥΞΗ

ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗ

(επίτευξη στόχων, αναγνώριση, σεβασμός)

ΑΙΣΘΗΜΑ ΤΟΥ «ΑΝΗΚΕΙΝ», ΑΓΑΠΗ

(φίλοι, οικογένεια, φίλοι, σύντροφος)

ΑΣΦΑΛΕΙΑ

(προστασία από κινδύνους, σταθερότητα)

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

(τροφή, νερό)

Διαστάσεις των προσδιορισμών

- Οι προσωπικές αιτίες εντοπίζονται μέσα στο άτομο, ενώ οι περιβαλλοντικές έξω από αυτό.
- Ο τρόπος των αιτιών αφορά τη διάκριση σε εξωτερικά/εσωτερικά κίνητρα. Εσωτερικές αιτίες είναι η ικανότητα, η προσπάθεια, η προσοχή, η υγεία, η προσωπικότητα, η διάθεση. Εξωτερικές αιτίες είναι η δυσκολία του έργου, η τύχη, η βοήθεια από άλλους, η αμοιβή.
- Οι αιτίες μπορεί να είναι σταθερές, με διαρκή δράση – όπως η ικανότητα, η ομορφιά -, ή παροδικές – όπως η διάθεση ή η τύχη. Υπάρχει όμως αλληλεπίδραση του τρόπου της αιτίας και της σταθερότητας.
- Η δυνατότητα ελέγχου υπάρχει είναι μια άλλη πλευρά που ενυπάρχει στους αιτιολογικούς προσδιορισμούς.

Τη σχέση ελέγχου και σταθερότητας συνόψισε ο Weiner (1979).

Πίνακας: Ταξινόμηση των αντιλαμβανόμενων αιτιών της επίτευξης ως προς τη σταθερότητα και τον έλεγχο

Σταθερότητα	Έλεγχος	
	<i>Αιτία ελέγξιμη</i>	<i>Αιτία μη ελέγξιμη</i>
<i>Αιτία σταθερή</i>	Συνήθειες δουλειάς	Ικανότητα
<i>Αιτία μεταβλητή</i>	(επιμέλεια, τεμπελιά) Προσπάθεια (στιγμιαία)	Ψυχοφυσιολογική κατάσταση (διάθεση, κούραση)

Προσδιορισμοί και συναισθήματα

- Η έρευνα που αφορά τη σχέση των προσδιορισμών και του συναισθήματος δεν έχει καταλήξει ακόμη σε βέβαια αποτελέσματα γιατί το πλέγμα των αλληλεπιδράσεων μεταξύ της συμπεριφοράς, των προσδιορισμών, των συναισθημάτων και της μελλοντικής δράσης είναι πολυσύνθετο.
- Υπάρχουν όμως συναισθήματα που συνδέονται με συγκεκριμένους προσδιορισμούς, όπως:
 - Η επιτυχία που αποδίδεται σε ικανότητα γεννά αίσθημα εμπιστοσύνης στον εαυτό, ενώ η αποτυχία δημιουργεί αίσθημα ανικανότητας.
 - Η επιτυχία μετά από μακροχρόνια προσπάθεια δημιουργεί αίσθημα χαλάρωσης, ενώ η αποτυχία αίσθημα ντροπής (ενοχής).
 - Η απόδοση της επιτυχίας στους άλλους γεννά αισθήματα ευγνωμοσύνης, ενώ η αποτυχία θυμό.
 - Τέλος, η απόδοση της επιτυχίας ή της αποτυχίας στην τύχη δημιουργεί έκπληξη.

Εσωτερικά και εξωτερικά κίνητρα

- Η ενασχόληση με ένα έργο μπορεί να γίνει για πολλούς λόγους. Οι λόγοι αυτοί μπορεί να είναι εσωτερικοί ή εξωτερικοί ή και τα δύο μαζί.
- Οι εσωτερικοί λόγοι μπορεί να συνδέονται με το έργο και την αξία που έχει αυτό, με το ενδιαφέρον που προκαλεί η ενασχόληση με αυτό και την ικανοποίηση που επιφέρει (προσανατολισμός έργου). Οι εσωτερικοί λόγοι μπορεί να σχετίζονται, επίσης με το ενδιαφέρον για τον εαυτό μας και με την εξυπηρέτηση προσωπικών στόχων (Nicholls, 1983). Παράδειγμα, η επιδίωξη θετικής αναγνώρισης του εαυτού μας από τους άλλους, ο φόβος να μην αποτύχομε, η διάκριση λόγω των ικανοτήτων μας (προσανατολισμός προς τον εαυτό).
- Οι εξωτερικοί λόγοι έχουν να κάνουν με την επιδίωξη εξωτερικών αμοιβών, τον ανταγωνισμό, την ολοκλήρωση μιας ενέργειας γιατί λήγουν οι προθεσμίες, κ.ο.κ.
- Ο ίδιος ο άνθρωπος είναι δυνατό να κινείται από ενδιαφέρον για το έργο σε ένα τομέα και από ενδιαφέρον για τον εαυτό του ή από εξωτερικά κίνητρα σε κάποιον άλλο.
- Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να γνωρίζει τη σχετικότητα των κινήτρων καθώς και τις ατομικές διαφορές σε αυτά, ώστε να μπορεί να χειρίζεται αποτελεσματικά τις διάφορες καταστάσεις που ανακύπτουν και να πετυχαίνει το μέγιστο θετικό προϊόν για την τάξη του.

Ευχαριστώ
Δρ. Δήμητρα Μακρή
dimimacri@gmail.com

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons

Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση, Όχι Παράγωγα Έργα, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ως «Μη Εμπορική (nc)» ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

«Όχι Παράγωγα Έργα»:

Ο εν λόγω όρος επιτρέπει στον εκάστοτε χρήστη να αναδιανέμει, να αντιγράφει και να παρουσιάζει το έργο, αλλά απαγορεύει τη δημιουργία νέων έργων με βάση το πρωτότυπο.